

vennerne, der støttede hende, formodentlig for at genere de konservative og de nationalliberale. Intrigerne blomstrede, og Berling-grevinde Danner var ikke sådan at komme om ved. De havde selv deres hyr med den vankelmødige og meget uligevægtige Frederik 7.

Et hæsligt kapitel er branden på Frederiksborg slot i 1859. Den kom fra en kamin, der brændte igennem gulvet, kongen ville ikke ofre en jernplade, og så skete ulykken, hvorunder Berling styrtede ned af en trappe og slog ryggen. »Jeg så guds finger«, ville min mor ha' sagt. Hun havde intet til overs for bogens hovedpersoner.

Frederik 7. døde i november 1863, og den meget velstillede grevinde Danner kunne nu leve for sig selv og sine mange penge og for det børnehjem, hun oprettede på Jægerspris.

Et rejseliv blev hendes adspredelse, og på en af disse rejser døde kammerherre Berling i 1870. Hun døde selv i 1874 og efterlod en formue til glæde for ubemidlede børn på Jægerspris slot.

Louise Danner var en djærv person, fast og med udstråling, grådig, selvsikker og med en god forstand, der ofte lod fornuften råde. Hun var utvivlsomt af den største betydning for Frederik 7., der rent ud sagt ikke burde ha' været Danmarks konge. Med al respekt for monarkiet, så må man stille krav til en regent.

Det vil naturligvis huskes, at grundloven blev indført under kong Frederik, og at han i sine bedste stunder var af betydning for mange danske, formodentlig for de mindre kritiske.

Morten Meisner har gjort et stor forarbejde, og han forklarer tydeligt de indre- og udenrigspolitiske forhold omkring grevinde Danner og hendes nærmeste.

Det virker lidt sært, at hun i første

del af bogen kaldes Louise og herefter Danner. Danner her og Danner der, det virker nedladende og unødvendigt.

En korrekturlæser har desværre overset, at fru Heiberg hed Johanne Luise og ikke Johanne Louise, som hun kaldes igennem hele bogen.

Man kunne ha' ønsket sig lidt mere om selve hovedpersonen, lidt større uddrag af hendes breve og dagbøger for eksempel. De mange historiske kendsgerninger er især knyttet til Frederik 7.

Ny Paludan-Müller

Niels-Henrik Topp: *Kryolitindustriens Historie 1847-1900, I-II*. (Kryolitselskabet Øresund A/S, 1990). 715 s.

Dette omfangsrige værk består af 307 siders tekst, som forfatteren har formuleret, ofte af ren forbindende art mellem de 213 siders direkte citater fra tidligere publikationer og arkivalier. Noterne fylder 114 sider, bilagene 37 og der er 44 nummererede blanke sider. Det store sideantal skyldes også, at siderne er maskinskrevet tekst med dobbelt linieafstand med rigelig margen. Som en fremstilling af kryolitindustriens historie syner værket således mere end det er. Det er snarere en fremlæggelse af materialet i kronologisk orden, iblandet omfattende citater fra tidligere fremstillinger og med forbindende tekst. I to appendices til slut gennemgår forfatteren på en kyndig måde de økonomiske beregninger for statens andel ved kryolitselskabets opløsning i efteråret 1985. Værket har ingen problemstilling ud over historikken, det har ingen vurderinger af kryolittens betydning for Grønland, Danmark eller dansk erhvervsliv. Det har heller ingen konklusion. Det er sikkert

utilsigtet, at den sidste tekstsider slutter midt i en sætning.

På grund af den omfattende og omhyggelige notificering har værket som materialesamling værdi for historikere, der nærmere vil beskæftige sig med denne side af de danske forbindelser med Grønland. Der kan uddrages kronologisk dækkende oversigter over de

skiftende selskabers omsætning og overskud, brydning, udskibning, forarbejdning, anvendelse og salg af kryolit. Selskabernes vinkel på de talrige koncessionsforhandlinger med staten er udførligt gennemgået ud fra selskabernes arkiver med en ikke ringe forståelse for deres taktiske situation.

Axel Kjær Sørensen

DET 20. ÅRHUNDREDE

Erik Ninn-Hansen: *Christmas Møller – en stridsmand i dansk politik*. (Munksgaard, 1991). 208 s.

Da jeg for et par år siden sad på rigsarkivet travlt beskæftiget med mit speciale, efterlyste jeg en række pakker med Christmas Møllers taler. Jeg erfarede nu, at pakkerne lå på den anden side af Rigsdagsgården – ovre på Christiansborg hos folketingets daværende formand, Erik Ninn-Hansen. På denne lidt kringlede måde fik jeg anelse om, at Ninn-Hansen var i færd med at arbejde på et værk om de konservatives store fører, politikerens Christmas Møller.

Derfor må jeg også gå ud fra, at Erik Ninn-Hansen har bestræbt sig på ud fra et omfattende materiale at beskrive sit beundrede forbillede fra sine unge år. Ja, Ninn-Hansen fortæller endog, at det var p.g.a. hans beundring for Christmas Møller, at han selv meldte sig ind i Det konservative Folkeparti for 50 år siden. Set fra en faghistorisk vinkel er det derfor lidt ærgerligt, at læseren hverken får en litteraturoversigt eller anden anvisning over det benyttede materiale til denne biografi.

Ninn-Hansens biografi om Christmas Møller er dog et ganske udmærket stykke arbejde. Ninn-Hansen skriver godt,

og man fornemmer, at han er ganske velbevandret i Det konservative Folkepartis tidlige historie. Ninn-Hansen udnytter også sit personlige kendskab til familien omkring Christmas Møller til at give en skildring af de mere personlige sider af den kendte politiker.

Ninn-Hansen griber biografien kronologisk an, og man lærer derfor fra begyndelsen Christmas Møllers store lærermester Aage Kidde at kende, ligesåvel som Ninn-Hansen med rette lægger stor vægt på Studenterforeningen som en datidig udklækningsanstalt for vorde politikere. Vi gennemløber Christmas Møllers karriere efter indvælgelsen i folketinget i 1920 og især efter at han fik posten som forretningsfører i 1923. Ninn-Hansen slår også fast, at det var som organisator, at Christmas Møller i særdeleshed beviste sine uovertrufne evner indenfor partiet. Christmas Møller får desuden æren for, at D.k.F. i den grad blev så velorganiseret og demokratisk i 30'erne, selvom partiets ungdomsorganisation og enkelte medlemmer af partiet lod sig påvirke af bevægelserne syd for grænsen. Biografien rundes af med en skildring af de bevægede grundlovsforhandlinger indenfor partiet 1937-39 og folkeafstemningen i 1939, der medførte Christmas Møllers afgang som formand for par-